
У журналі вміщено статті з питань давньої історії та археології від доби бронзи до середньовіччя, нові дані про дослідження на території України, матеріали, пов'язані з життям і науковою діяльністю археолога В. В. Хвойки, історіографічний огляд літератури ЧССР, рецензії та повідомлення про наукові конференції.

Для археологів, істориків, краєзнавців, студентів історичних факультетів, всіх, хто цікавиться давньою історією України.

В журнале помещены статьи по вопросам древней истории и археологии от эпохи бронзы до средневековья, новые данные об исследованиях на территории Украины, материалы, связанные с жизнью и научной деятельностью археолога В. В. Хвойки, историографический обзор литературы ЧССР, рецензии и сообщения о научных конференциях.

Для археологов, историков, краеведов, студентов исторических факультетов, всех кто интересуется древней историей Украины.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

П. П. ТОЛОЧКО (головний редактор), С. Д. КРИЖИЦЬКИЙ (заступник головного редактора),
І. І. АРТЕМЕНКО, В. Д. БАРАН, В. Ф. ГЕНІНГ,
В. М. ЗУБАР (відповідальний секретар редакції),
М. І. ГЛАДКИХ, В. І. КАДЕЄВ, В. Н. СТАНКО,
В. М. ЦИГИЛИК

Адреса редакції:
252025, Київ 25, вул. Володимирська, 3
Телефон 228-44-05

Здано до набору 10.05.89. Підп. до друку 30.08.89. Формат 70×108/і6. Папір друк. № 1. Висок. друк. Ум. друк. ерк. 14,0. Ум. фарбо-відб. 14,5. Обл.-вид. арк. 15,82. Тираж 2050 пр. Зам. 4711.

Ціна 1 крб. 20 к.
Київська друкарня № 1,
вул. Краківська, 5.

Друкується за постановою редакційної колегії журналу

Редактор Т. Г. РУДНИЦЬКА

Художній редактор А. С. ЗАЕЦЬ

Технічний редактор І. Ф. МІХАЛКІНА

Коректор Н. А. ДЕРЕВ'ЯНКО

АРХЕОЛОГІЯ

3 1989

АНАДЕМІЯ НАУК
УКРАЇНСЬКОЇ РСР
ІНСТИТУТ АРХЕОЛОГІЇ
НАУКОВИЙ ЖУРНАЛ
заснований у березні 1989 р.

видається
шонвартально
Київ   Наукова думка

ЗМІСТ

Статті

- 3 ГЕНІНГ В. Ф. Три ступені розвитку продуктивних сил
переіснообщинної суперформації
- 18 БЕРЕЗАНСЬКА С. С., ЛЯШКО С. М. Вивчення ремесла за виробничими комплексами з пам'яток доби бронзи
- 30 ПУЗДРОВСЬКИЙ О. Є. Сармати в Неаполі Скіфському
- 40 КРИЖИЦЬКИЙ С. Д. До історії колонізації Нижнього Побужжя
- 50 СУХОБОКОВ О. В. Південно-східне порубіжжя давньоруської держави в VIII—XIII ст. до питання про формування давньоруської території

Публікації археологічних матеріалів

- 60 КЛОЧКО В. І., РИЧКОВ М. О. Нові поховання катакомбної культури в Середньому Подніпров'ї
- 65 КОЛОТУХІН В. О., ОЛЬХОВСЬКИЙ В. С. Скіфські статуй крилівської курганної групи
- 69 ГОРОХОВСЬКИЙ Є. Л., СОН Н. О. Фібули з Тіри
- 78 ЛАНЦОВ С. Б. Античне поселення біля озера Кизил-Яр
- 84 ПЕКАРСЬКА Л. В., ПУЦКО В. Г. Давньоруські енколпіони в збирці музею історії м. Києва
- 95 ВОЗНЕСЕНСЬКА Г. О. Технологія виробництва жниварських знарядь праці із стародавнього Ізяславля

Нові відкриття і знахідки

- 106 КРАПІВІНА В. В. Залізний перстень із Ольвії
- 109 БАНДРІВСЬКИЙ М. С. Про «поганські камені» в Карпатах

Дискусії

- 117** МАРЧЕНКО К. К., ЩЕГЛОВ О. Н. До Геродота, IV,
81

Пам'ять археології

- 122** СМИРНОВ С. В. Історична направленість і комплексність археологічних досліджень В. В. Хвойки
126 БРАЙЧЕВСЬКИЙ М. Ю. В. В. Хвойка та Імператорська археологічна комісія

Археологія в СРСР і за рубежем

- 138** ЛІСОВИЙ Л. А. Землі Пайдунав'я і Рим в історіографії ЧССР

Рецензії

- 146** ЧЕРНИШ О. П. Про деякі питання найдавнішої історії людства (Рецензія на працю Ренова В. О. «Древнейшие страницы истории чолопока». — М.: Просвещение, 1987.— 155 с.).

Хроніка

- 148** БАНДРОВСЬКИЙ О. Г. Наукова сесія археологів та істориків
150 ДАНИЛЕНКО В. М., СОЛОМОНІК Е. І. Кримська наукова конференція

СОДЕРЖАНИЕ

Статьи

ГЕНИНГ В. Ф. Три ступени развития производительных сил первобытнообщинной суперформации	3
БЕРЕЗАНСКАЯ С. С., ЛЯШКО С. Н. Изучение ремесла на основе производственных комплексов памятников эпохи бронзы	18
ПУЗДРОВСКИЙ А. Е. Сарматы в Неаполе Скифском	30
КРЫЖИЦКИЙ С. Д. К истории колонизации Нижнего Побужья	40
СУХОБОКОВ О. В. Юго-восточное пограничье древнерусского государства в VIII—XIII вв. (к вопросу о формировании государственной территории)	50

Публикации археологических материалов

КЛОЧКО В. И., РЫЧКОВ Н. А. Новые погребения катакомбной культуры в Среднем Поднепровье	60
КОЛОТУХИН В. О., ОЛЬХОВСКИЙ В. С. Скифские статуи крыловской курганной группы	65
ГОРОХОВСКИЙ Е. Л., СОН Н. А. Фибулы из Тиры	69
ЛАНЦОВ С. Б. Античное поселение у озера Кизыл-Яр	78
ПЕКАРСКАЯ Л. В., ПУЦКО В. Г. Древнерусские энколпионы в собрании Музея истории Киева	84
ВОЗНЕСЕНСКАЯ Г. А. Технология производства жатвенных орудий из древнего Изяславля	95

Новые открытия и находки

КРАПИВИНА В. В. Железный перстень из Ольвии	106
БАНДРОВСКИЙ Н. С. О «поганских камнях» в Карпатах	109

Дискуссии

МАРЧЕНКО К. К., ЩЕГЛОВ А. М. К Геродоту, IV, 81	117
---	-----

Память археологии

СМИРНОВ С. В. Историческая направленность и комплексность археологических исследований В. В. Хвойки	122
БРАЙЧЕВСКИЙ М. Ю. В. В. Хвойка и Императорская археологическая комиссия	126

Археология в СССР и за рубежом

ЛИСОВЫЙ И. А. Земли Подунавья и Рим в историографии ЧССР	138
--	-----

Рецензии

ЧЕРНЫШ А. П. О некоторых вопросах древней истории человечества (Рецензия на книгу Ранова В. А. «Древнейшие страницы истории человека».—М.: Просвещение, 1987.—155 с.).	146
--	-----

Хроника

БАНДРОВСКИЙ А. Г. Научная сессия археологов и историков	148
ДАНИЛЕНКО В. М., СОЛОМОНИК Э. И. Крымская научная конференция	150